

УДК 378:37.013.42:7.071.2:37.091.3(477.54-25)

<https://orcid.org/0000-0002-7845-6222>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2026.60.23>

В. П. Жуков

ВИКОРИСТАННЯ ПАРТИСИПАТИВНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті визначено особливості використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів європейських країн (Італія, Велика Британія, Франція). З'ясовано, що партисипативне навчання як особистісно-орієнтоване, дозволяє досить точно передати думки кожного учасника, розвиває розуміння через його інтерактивну, рефлексивну та залучену позицію. Мета такого навчання полягає не стільки в отриманні нових знань, а насамперед у зміні соціальної реальності, в якій організується навчально-пізнавальна діяльність.

Наголошено, що при організації навчально-пізнавальної діяльності в європейських університетах використовується такий педагогічно цінний прийом, як «споглядальне мислення», що поєднаний з партисипативним підходом, який заохочує саморефлексію, обмін досвідом та взаєморозуміння між студентами та викладачем.

Установлено, що використання партисипативного підходу в навчально-пізнавальній діяльності масово залучає студентів до проєктування, виконання та оцінювання свого навчання, діалогу в малих групах, взаємної оцінки та проведення практичних досліджень, що спрямовані на покращення критичного мислення, мотивацію та формування у студентів практичних навичок, переходячи від пасивного сприйняття матеріалу до відповідальності.

Визначено професійні та особисті якості, якими повинен володіти викладач для успішного використання партисипативного підходу в навчально-пізнавальній діяльності студентів закладів вищої освіти провідних країн світу.

До особливостей реалізації партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів провідних країн світу віднесено: активне залучення студентів до обговорення та спільного конструювання знань, проведення інтерв'ю, опитування, створення і маркування карт, діаграм та малюнків, співпрацю, обмін ідеями, вирішення практичних і реальних життєвих проблем; досягнення змін учасників навчального процесу на трьох рівнях: індивідуальному, груповому та організаційному; використання активних форм та методів організації зазначеної діяльності; спеціальну підготовку викладачів

Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International

коледжів та університетів; виконання викладачами вищої школи функцій контролера, менеджера, фасилітатора та деякі інші.

Ключові слова: партисипативний підхід, навчально-пізнавальна діяльність, викладач, студент, взаємодія, організація, коледжі, університети.

Zhukov V. P. The use of a participatory approach in organizing students' educational and cognitive activities: international experience. This article identifies the characteristics of the participatory approach in organising educational and cognitive activities for students in European countries (Italy, the United Kingdom, France). It has been established that participatory learning, being person-centred, allows the views of each participant to be conveyed quite accurately and fosters understanding through their interactive, reflective and engaged stance. The aim of such learning lies not so much in acquiring new knowledge, but primarily in changing the social reality within which educational and cognitive activities are organised.

It is emphasised that in organising educational and cognitive activities in European universities, a pedagogically valuable technique such as 'contemplative thinking' is used, combined with a participatory approach that encourages self-reflection, the exchange of experience and mutual understanding between students and the lecturer.

It has been established that the use of a participatory approach in educational and cognitive activities extensively involves students in the planning, implementation and assessment of their own learning, small-group dialogue, peer assessment and the conduct of practical research aimed at improving critical thinking, motivation and the development of practical skills among students, moving from passive reception of material to active responsibility.

The professional and personal qualities that a lecturer must possess in order to successfully apply a participatory approach in the educational and cognitive activities of students at higher education institutions in leading countries around the world have been identified.

The specific features of implementing the participatory approach in organising the educational and cognitive activities of students in leading countries include: actively involving students in discussions and the joint construction of knowledge, conducting interviews and surveys, creating and labelling maps, diagrams and drawings, collaboration, exchanging ideas, and solving practical and real-life problems; achieving changes in participants in the educational process at three levels: individual, group and organisational; the use of active forms and methods of organising the aforementioned activities; special training for college and university lecturers; and the performance by higher education lecturers of the roles of supervisor, manager, facilitator and others.

Keywords: participatory approach, educational and cognitive activities, lecturer, student, interaction, organisation, colleges, universities.

Вступ. Вивчення питань використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у закладах вищої освіти провідних країн світу є надзвичайно актуальним і доцільним, оскільки зосереджено на участі кожного учасника в освітній діяльності. Через організацію діалогів та узагальнення спільного досвіду воно сприяє інтегрованому конструюванню знань, що складаються з пізнання, дій та емоцій.

У сучасній як зарубіжній, так і вітчизняній педагогічній науці накопичено значний доробок, що спрямований на розв'язання окремих аспектів порушеної проблеми. Так, питанням доцільності використання партисипативного підходу в освітній практиці взагалі присвячені праці таких учених, як: Т. Валтонен (T. Valtonen), М. Гриньова, С. Зайберт (S. Seibert), Ф. Койн (F. Coin), Т. Макконлог (T. McConlogue), О. Муковіз, Н. Нагорна, О. Попова, П. Россі (P. Rossi), Ю. Сімакова, Н. Титова, Т. Харт (T. Hart), В. Ягоднікова та ін. Разом з тим у зазначених працях не порушується питання вивчення специфіки використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів європейських країн.

Мета та завдання. Мета статті – проаналізувати особливості використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів європейських країн (Італія, Велика Британія, Франція).

Методи дослідження. У статті використовується комплекс загальнонаукових методів – узагальнення, аналіз, порівняння, що дозволило визначити особливості запровадження партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів провідних європейських країн.

Результати. Зарубіжні дослідники розглядають партисипативне навчання як особистісно-орієнтоване, яке дозволяє досить точно представити думки кожного, розвиває розуміння через інтерактивну, рефлексивну та залучену позицію. Мета такого навчання полягає не лише в отриманні нових знань, але й у зміні соціальної реальності, в якій організується навчально-пізнавальна діяльність (Coin, 2023; Participatory Education, n. d.).

Партисипативний підхід, фактично, передбачає використання творчих методів, які сприяють активній участі молодих людей у процесі дослідження та оцінювання, щоб вони були активними учасниками, розповідаючи свої історії та ділячись власними знаннями й досвідом (Tisdall & Punch, 2012).

Використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у провідних країнах світу (Італія, Велика Британія, Франція) полягає не просто у вилученні інформації про подію, а в залученні студентської молоді до обговорення і спільного конструювання знань. Цей тип взаємодії дозволяє розвивати само- та спільну рефлексію, реалізуючи діяльність, метапізнання та самокритику всіх учасників: це той тип навчання, якого прагне досягти активне викладання (*Eactive Teaching*).

Використання зазначеного підходу включає спостереження за участю учасників, проведення інтерв'ю, організацію фокус-груп, опитування, керовану фотографію, драму, створення карт, маркування карт, діаграми та малюнки (Coyne & Carter, 2018), вимагає співпраці, обміну ідеями та активної участі різних зацікавлених сторін для вирішення практичних і реальних життєвих проблем.

Мета використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти полягає в тому, щоб досягти змін на трьох рівнях: індивідуальному (через саморефлексію), груповому (через діалог) та організаційному (через практичне застосування навчання), покращити власне життя, а також життя інших шляхом сприяння справедливості та рівності (Participatory Education, n. d.).

Зокрема, під час організації навчально-пізнавальної діяльності в університетах Італії використовується такий цікавий прийом, як «споглядальне мислення», що є типовим для організації активного навчання і поєднаний з партисипативним підходом, який заохочує саморефлексію, обмін досвідом та взаєморозуміння як між студентами, так і викладачем. Наявність споглядального мислення передбачає здатність швидко переходити від глобального до аналітичного бачення, зберігаючи чіткість як деталей, так і загального уявлення (Gendlin & Hendricks, 2004; Hart, 2004; Coin, 2023).

Споглядальне мислення використовується для вирішення складних проблем. Воно допомагає студентам визначити низку можливих сценаріїв, готуючись таким чином до успішного майбутнього. Особливість зазначеного методу полягає і в тому, що він дозволяє визначити взаємозв'язок між минулим і майбутнім, упорядкувати думки, відчуття та контролювати ситуації (Galvin & Todres, 2007). Споглядальне, критичне та творче мислення також можна сформулювати за допомогою спеціальних вправ на будь-якому рівні та в будь-якому середовищі (Solloway, 2000).

Узагальнення науково-педагогічної літератури свідчить про те, що у закладах вищої освіти провідних країн світу є кілька простих вправ, які можуть стимулювати споглядальне мислення у студентській аудиторії (Gendlin & Hendricks, 2004; Hart, 2004; Solloway, 2000). Багато з цих вправ передбачають хвилину тиші та розслаблення, під час якої розуму дозволяється вільно блукати між однією думкою та іншою, намагаючись звільнити місце для нових відчуттів. У цьому стані тиші та спокою студенти переходять до презентації твору: читання уривку, прослуховування мелодії або споглядання зображення.

Після завершення прослуховування або перегляду твору студенти особливо творчих спеціальностей порівнюють власні відчуття, щоб перевірити подібність та відмінності. Лише на наступному етапі вони поступово переходять до аналізу тексту відповідно до канонічних критеріїв, порівнюючи свої відчуття з намірами автора чи загальноприйнятими інтерпретаціями, або вивчаючи, які стилістичні прийоми стимулювали певні відчуття.

Наприклад, студенти протягом часу вивчають певний твір, після цього їм ставиться кілька типових запитань для формування споглядального та критичного мислення: Яку першу емоцію ви відчуваєте, дивлячись на зображення, що пропонується? Які стилістичні деталі передали вам цю емоцію? З яким персонажем ви найбільше ототожнюєте себе? Чому? Студентам надається певний час, щоб записати свої думки на спеціальному аркуші паперу, потім організуються фокус-групи, де здобувачі надають власні відповіді і порівнюють їх між собою.

Учасники працюють у невеликих групах, намагаючись вирішити виклики, поставлені автором проблеми, за допомогою процедури, яка дозволяє їм дослідити її причини та можливі варіанти розвитку (Coin, 2023). Після короткого раунду об'єктивних питань (Хто зображений з персонажів? Яка сцена зображена?), ставляться рефлексивні питання щодо емоцій, стилістичних деталей та ідентифікації з персонажами.

Коротке неструктуроване інтерв'ю, проведене наприкінці занять з викладачами, також дозволило студентам зафіксувати власну точку зору на здійснену діяльність, зрозуміти, чи були досягнуті поставлені цілі, забезпечити повноту етапу рефлексії та оцінювання (Coin, 2023).

Використання партисипативного підходу в навчально-пізнавальній діяльності активно залучає студентів до проєктування, виконання та оцінювання свого навчання, переходячи від пасивного сприйняття до відповідальності. Крім проєктного навчання, відбувається діалог у малих групах, взаємна оцінка та

проводяться практичні дослідження, що спрямовані на покращення критичного мислення, мотивацію та формування у студентів практичних навичок (Valtonen & et al., 2021; Zhang, 2021).

Отже, студенти закладів вищої освіти провідних країн світу (Італія, Велика Британія, Франція) беруть активну участь у визначенні повного циклу навчання, включаючи розробку проєктів, їх виконання та взаємну оцінку результатів.

До активних методів організації навчально-пізнавальної діяльності на засадах партисипативного підходу належать: структуровані методи, такі як парна робота, групові дискусії, рольові ігри, мозковий штурм, використання спільних проєктів для практичного застосування знань, дослідницькі методи (вміння ставити запитання, досліджувати та формувати власне розуміння), дебати, моделювання сценаріїв, взаємне спостереження (дозволяє студентам спостерігати та надавати відгуки про роботу один одного), виконання завдань на вирішення проблем, навчання за принципом «думай, ділись у парах» та спільне навчання.

До дієвих форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у провідних країнах світу можна також віднести спільне розроблення навчальної програми та навчальних завдань, що значно підвищує мотивацію та залученість студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Взагалі, використання партисипативного підходу в навчально-пізнавальній діяльності забезпечує вищу мотивацію студентів та краще розуміння складних тем порівняно з традиційними лекціями (студенти демонструють більший ентузіазм, коли вони роблять власний внесок у навчальний матеріал), сприяє здатності вирішувати складні проблеми та проявляти ініціативу, забезпечує рівний доступ до навчання, сприяє інклюзивності, дозволяючи різні ритми та стилі навчання. Впровадження партисипативного підходу часто вимагає зміни ролі викладача на фасилітатора, який спонукає до співучасті, забезпечуючи інклюзивність, демократичність та орієнтованість аудиторії на активне навчання, що спрямоване на студента (Moiso, 2023).

Згідно з даними міжнародної некомерційної організації «Вчителі без кордонів», партисипативна освіта визначається як освітня модель, в якій здобувачам освіти надається таке ж право голосу, як і їхнім викладачам чи лідерам щодо визначення навчальної програми та діяльності.

Усі учасники навчально-пізнавальної діяльності активно визначають власні потреби, а також бажання, працюють над їх реалізацією, а потім оцінюють

процес, який вони використовували для досягнення цих цілей (Participatory Education, n. d.).

Використання партисипативного підходу в навчально-пізнавальній діяльності студентів закладів вищої освіти провідних країн світу вимагає від викладача таких особистих та професійних якостей, як-от:

- мати здібності до викладання та ґрунтовні знання з свого предмета;
- добре готуватися до кожного заняття та демонструвати високі організаторські здібності;
- мати комунікативні навички;
- бути рефлексивним, креативним та винахідливим викладачем, який постійно розмірковує над своїми діями для покращення навчально-пізнавальної діяльності;
- мати здатність будувати міцні стосунки як зі студентами, так і з громадою;
- бути взірцем для наслідування, демонструючи високу професійну етику та моральну поведінку;
- мати прихильність до студентів;
- проявляти щиру турботу, розуміння та підтримку;
- володіти почуттям гумору – створювати атмосферу веселощів, сміху без шкоди для навчання;
- бути чесним, охайним, пунктуальним та поважати інших тощо (Rossi & et al., 2013; Seibert, 2021).

Взагалі, організація навчально-пізнавальної діяльності студентів у зарубіжних університетах та коледжах базується на орієнтованих на студентську молодь підходах до навчання, за допомогою яких викладач планує своє викладання відповідно до інтересів, досвіду та здібностей студентської аудиторії. При такому підході здобувачам вищої освіти надається можливість виконувати дії, які стимулюють навчання та дозволяють їм самостійно здобувати знання.

Отже, викладач повинен мати найкращі практики, надійні педагогічні принципи та знання предмета, щоб зробити свої заняття більш цікавими та змістовними для здобувачів освіти. Це також вимагає добрих стосунків між викладачем і студентом та відкритого навчального середовища, де різні думки однаково поважаються і де немає страху глузувань ні з боку аудиторії, ні з боку викладача.

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних матеріалів (McConlogue, 2020; Coin, 2023; Zhukov, 2025) приводить до висновку, що використання

партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів сприяє:

- участі та залученості здобувачів до процесу навчання, підвищує їхній інтерес та мотивацію;
- залученню студентів до активної діяльності в процесі навчання, а не до пасивного слухання;
- наданню студентам негайного зворотного зв'язку;
- більш глибокому навчанню, що призводить до розвитку навичок та компетенцій вищого порядку, таких як критичне мислення, вирішення проблем та комунікація;
- розвитку здатності запам'ятовувати та застосовувати вивчене;
- покращенню міжособистісних навичок, таких як командний дух, співпраця, колективна відповідальність;
- створенню можливостей для диференційованого навчання.

Також зарубіжні вчені надають рекомендації викладачам щодо реалізації партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, а саме:

- забезпечити різноманітні стилі та стратегії навчання, включаючи індивідуальні та групові заняття;
- надати студентам широкі можливості активно діяти, експериментувати, ставити запитання, вирішувати проблеми та самостійно мислити;
- надати студентам диференційовані завдання, щоб кожен здобувач міг досягти власного темпу та бажаних результатів;
- забезпечити широке обговорення для покращення комунікативних навичок, а також можливостей для самовираження;
- проводити постійне оцінювання, спрямоване на те, щоб допомогти кожному студенту досягти прогресу в навчанні (Coin, 2023; Participatory Education, n. d.; Gibbs & et al., 2021).

Отже, використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у провідних країнах світу надає можливість здобувачам сміливо висловлювати свої ідеї, проводити мозковий штурм, розмірковувати над генерованими ідеями з викладачем та одногрупниками, а також досягати консенсусу.

Доцільно звернути увагу і на те, що викладач при впровадженні партисипативного підходу в навчально-пізнавальну діяльність студентів, як уже було зазначено, виконує декілька функцій. Він виступає в ролі контролера,

менеджера та фасилітатора. Викладачі контролери чітко визначають, що повинні зробити студенти в аудиторії, все заздалегідь планують. Викладач як менеджер планує заняття та заходи, але дозволяє студентам брати на себе відповідальність за прояв власної творчості та розвиток свого досвіду чи практики.

Викладач як фасилітатор мотивує студентів, готує навчальне середовище та надає керівництво, яке спонукає студентів до самостійних досліджень та відкриттів (Moiso, 2023).

Взагалі, організуючи навчально-пізнавальну діяльність, орієнтовану на студента, викладач стає співучасником проведених заходів. Він супроводжує студентство та спрямовує його на шлях до здобуття знань.

Доцільно також звернути увагу на те, що під час організації успішної навчально-пізнавальної діяльності студентів велика увага приділяється партисипативним методам, які привабливі, стимулюють активну участь студентів у навчальному процесі, стимулюють ініціативу, забезпечують кращу передачу знань, навичок та здібностей, стимулюють творчий потенціал, оригінальність ідей студентів, впливають на їхнє критичне мислення, розвивають відповідальність за вирішення завдань, сприяють спільному навчанню, вчать студентів спілкуватися один з одним та прислухатися до думок інших.

Велика роль у цьому процесі належить взаємній оцінці та викладанню. Більш міцні та глибокі знання дозволяє отримати процес перенесення ролі оцінювача на студентів.

Оцінювання завжди було основним питанням під час організації партисипативного навчання, оскільки воно вимагає наявності зворотного зв'язку, спонукає викладачів та студентів постійно переглядати свої дії (Rossi & et al., 2013). На процес оцінювання, як зазначають фахівці, впливають внутрішні структури суб'єктів, які беруть у ньому участь, тобто він залежить від способів слухання, адаптації та навчання кожної людини (Rossi & et al., 2013).

Коли студент розповідає про свій шлях організації навчання, зазначає Т. Макконлог, він не лише організовує його, впорядковує, надає йому певне значення, але й виникають аспекти, які можуть бути корисними для діяльності викладача, щоб зробити навчання більш релевантним до потреб здобувачів (McConlogue, 2020).

У процесі використання партисипативного підходу в навчально-пізнавальній діяльності студентів оцінювання стає спільним оцінюванням: формою самооцінювання, в якій здобувач вищої освіти розповідає про себе, особливості власного процесу навчання та зміни, які він переживає.

Викладач слухає, допомагає студентам розмірковувати та ділитися власними думками, а також використовує цю інформацію для вдосконалення свого викладання та вибору нових стимулів для організації навчально-пізнавальної діяльності.

Обговорення. Спираючись на зарубіжні науково-педагогічні джерела, проаналізовано особливості реалізації партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів європейських країн, в яких були започатковані перші університети (Італія, Велика Британія, Франція).

Висновки. Отже, до особливостей реалізації партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів європейських країн можна віднести: залучення студентської молоді до обговорення і спільного конструювання знань, проведення інтерв'ю, організацію фокус-груп, опитування, створення та маркування карт, діаграм та малюнків, співпрацю, обмін ідеями та активну участь різних зацікавлених сторін для вирішення практичних і реальних життєвих проблем; досягнення змін учасників навчального процесу на трьох рівнях: індивідуальному (через саморефлексію), груповому (через діалог) та організаційному (через практичне застосування навчання); використання такого цікавого прийому, як «споглядальне мислення»; запровадження активних форм та методів організації навчально-пізнавальної діяльності; професійну підготовку викладачів коледжів та університетів; виконання викладачем ЗВО декількох функцій – контролера, менеджера, фасилітатора тощо.

ЛІТЕРАТУРА

- Coin, F. (2023). The Participatory research as an evaluation method for enactive teaching: An example of classroom implementation. *Formazione & Insegnamento*, 21(2), 90–99. https://doi.org/10.7346/-fei-XXI-02-23_12
- Coyne, I., & Carter, B. (2018). Being participatory: Researching with children and young people. *Co-constructing knowledge using creative techniques*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-71228-4>
- Galvin, K. & Todres, L. (2007). The creativity of “unspecialisation”: a contemplative direction for integrative scholarly practice. *Phenomenology & Practice*, 1(1), 32–45. <https://doi.org/10.29173/pandpr19804>
- Gendlin, E. T. & Hendricks, M. (2004). Thinking at the edge (TAE) steps. *The Folio*, 19(1), 12–24.
- Gibbs, J., Hartviksen, J., Lehtonen, A. & Spruce, E. (2021). Pedagogies of inclusion: A critical exploration of small-group teaching practice in higher education. *Teaching in Higher Education*, 26(5), 696–711. <https://doi.org/10.1080/13562517.2019.1674276>
- Hart, T. (2004). Opening the Contemplative Mind in the Classroom. *Journal of Transformative Education*, 2(1), 28–46. <https://doi.org/10.1177/1541344603259311>

Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International

- McConlogue, T. (2020). *Assessment and Feedback in Higher Education: A Guide for Teachers*. London : UCL Press. <https://doi.org/10.14324/111.9781787353640>
- Moiso, D. R. (2023). Teacher as facilitator: how to improve your lessons with facilitation. *SessionLab*. URL : <https://www.sessionlab.com/blog/teacher-as-facilitator/>
- Participatory Education (n. d.). URL : <https://participedia.net/method/participatory-education>
- Rossi, P., Prenna, V., Giannandrea, L. & Magnoler, P. (2013). Enactivism and Didactics. Some Research Lines. *Education Sciences and Society*, 1(4), 40–57.
- Seibert, S. A. (2021). Problem-based learning: A strategy to foster generation Z's critical thinking and perseverance. *Teaching and Learning in Nursing*, 16(1), 85–88. <https://doi.org/10.1016/j.teln.2020.09.002>
- Solloway, S. (2000). Contemplative practitioners: Presence or the project of thinking gaze differently. *Encounter: education for meaning and social justice*, 13(3), 30–42.
- Tisdall, E. & Punch, S. (2012). Not so 'new'? Looking critically at childhood studies. *Children's Geographies*, 10(3), 249–264. <https://doi.org/10.1080/14733285.2012.693376>
- Valtonen, T., Leppänen, U., Hyypiä, M. et al. (2021). Learning environments preferred by university students: a shift toward informal and flexible learning environments. *Learning Environments Research*, 24, 371–388. <https://doi.org/10.1007/s10984-020-09339-6>
- Zhang, B. (2021). A Comparison between Pedagogical Approaches in UK and China. *Journal of Comparative & International Higher Education*, 13(6), 232–242. <https://doi.org/10.32674/jcihe.v13i5.2629>
- Жуков В. П. Реалізація партисипативного підходу в процесі підготовки майбутніх учителів предметів мистецького циклу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2025. № 59. С. 148–160. <https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.10>

REFERENCES

- Coin, F. (2023). The Participatory research as an evaluation method for enactive teaching: An example of classroom implementation. *Formazione & Insegnamento*, 21(2), 90–99. https://doi.org/10.7346/-fei-XXI-02-23_12
- Coyne, I., & Carter, B. (2018). Being participatory: Researching with children and young people. *Co-constructing knowledge using creative techniques*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-71228-4>
- Galvin, K. & Todres, L. (2007). The creativity of “unspecialisation”: a contemplative direction for integrative scholarly practice. *Phenomenology & Practice*, 1(1), 32–45. <https://doi.org/10.29173/pandpr19804>
- Gendlin, E. T. & Hendricks, M. (2004). Thinking at the edge (TAE) steps. *The Folio*, 19(1), 12–24.
- Gibbs, J., Hartviksen, J., Lehtonen, A. & Spruce, E. (2021). Pedagogies of inclusion: A critical exploration of small-group teaching practice in higher education. *Teaching in Higher Education*, 26(5), 696–711. <https://doi.org/10.1080/13562517.2019.1674276>
- Hart, T. (2004). Opening the Contemplative Mind in the Classroom. *Journal of Transformative Education*, 2(1), 28–46. <https://doi.org/10.1177/1541344603259311>
- McConlogue, T. (2020). *Assessment and Feedback in Higher Education: A Guide for Teachers*. London : UCL Press. <https://doi.org/10.14324/111.9781787353640>
- Moiso, D. R. (2023). Teacher as facilitator: how to improve your lessons with facilitation. *SessionLab*. URL : <https://www.sessionlab.com/blog/teacher-as-facilitator/>
- Participatory Education (n. d.). URL : <https://participedia.net/method/participatory-education>
- Rossi, P., Prenna, V., Giannandrea, L. & Magnoler, P. (2013). Enactivism and Didactics. Some Research Lines. *Education Sciences and Society*, 1(4), 40–57.

- Seibert, S. A. (2021). Problem-based learning: A strategy to foster generation Z's critical thinking and perseverance. *Teaching and Learning in Nursing*, 16(1), 85–88. <https://doi.org/10.1016/j.teln.2020.09.002>
- Solloway, S. (2000). Contemplative practitioners: Presence or the project of thinking gaze differently. *Encounter: education for meaning and social justice*, 13(3), 30–42.
- Tisdall, E. & Punch, S. (2012). Not so 'new'? Looking critically at childhood studies. *Children's Geographies*, 10(3), 249–264. <https://doi.org/10.1080/14733285.2012.693376>
- Valtonen, T., Leppänen, U., Hyypiä, M. et al. (2021). Learning environments preferred by university students: a shift toward informal and flexible learning environments. *Learning Environments Research*, 24, 371–388. <https://doi.org/10.1007/s10984-020-09339-6>
- Zhang, B. (2021). A Comparison between Pedagogical Approaches in UK and China. *Journal of Comparative & International Higher Education*, 13(6), 232–242. <https://doi.org/10.32674/jcihe.v13i5.2629>
- Zhukov, V. P. (2025). Realizatsiia partysypatyvnoho pidkhodu v protsesi pidhotovky maibutnikh uchyteliv predmetiv mystetskoho tsyklu v Kharkivskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni H. S. Skovorody. [Implementation of a participatory approach in the training of future art teachers at the H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. № 59. S. 148–160. <https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.10> [in Ukrainian].

Інформація про автора:

Жуков Василь Павлович:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7845-6222>, доктор філософії, доцент, докторант кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, пров. Фанінський, 3-В, м. Харків, Україна 61168
e-mail: vasil2791@gmail.com

Information about the author:

Zhukov Vasyl Pavlovych:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7845-6222>, PhD of Educational & Pedagogical Sciences, Associate Professor, Doctoral Student of the Department of Education and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Faninskyi lane, 3-B, Kharkiv, Ukraine 61168
e-mail: vasil2791@gmail.com

Цитуйте цю статтю як: Жуков В. П. Використання партисипативного підходу під час організації навчально-пізнавальної діяльності студентів: зарубіжний досвід. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2026. № 60. С. 323-334
DOI: doi.org/10.34142/23128046.2026.60.23

Дата надходження статті до редакції: 18.03.2026

Стаття прийнята до друку: 01.04.2026

Дата публікації: 15.04.2026

Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International